

Mesajul educativ al teatrului

de GHEORGHE MILCA

secretar al Comitetului județean Neamț
al P.C.R.

Marcind un nou moment de referință în afirmarea multilaterală a democrației socialiste, în toate sferele vieții economico-sociale, pe calea deschisă de cel de-al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român, și avind, ca suport teoretic și practic al dezbaterilor sale, magistrala cuvîntare-program rostită de către tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie a.c., cel de-al doilea Congres al educației politice și culturii socialiste s-a înscris în istoria nouă a culturii noastre, mai ales cu valențele sale orientative, ca o amplă deschidere către viitor. Așa cum sublinia secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la închiderea lucrărilor Congresului, „pornind de la unitatea dialectică între dezvoltarea forțelor de producție și activitatea ideologică, munca politico-educativă și culturală trebuie să transforme această latură a activității într-un factor puternic al dezvoltării generale a societății socialiste românești”.

Iată de ce ni se pare plină de semnificații, pentru activitatea de viitor, ideea că „în centrul activității politico-educative și culturale trebuie să stea, deci, munca pentru realizarea în cele mai bune condiții a planului în fiecare unitate, creșterea productivității muncii, a eficienței economice și, pe această bază, asigurarea creșterii mai puternice a venitului național, a bogăției naționale a patriei noastre — singura cale pentru asigurarea mijloacelor necesare înfăptuirii programului de progres și civilizație”. Tocmai pe aceste coordonate se înscrie și Programul de măsuri privind acțiunile politice și cultural-educative ce

vor fi întreprinse în vederea formării omului nou, cu o înaltă conștiință socialistă, constructor devotat al socialismului și comunismului în România, program adoptat în unanimitate de Congres și care vizează și activitatea de viitor a teatrelor românești.

S-a spus, și nu va fi niciodată de prisos să repetăm, că teatrul este un înalt for de cultură și de educație. Și astăzi, mai mult ca oricînd, cunoscuta definiție dată teatrului de G. B. Shaw își demonstrează din plin nu numai viabilitatea, dar și actualitatea: „teatrul e un factor de gîndire, un stimulent al conștiinței, un îndrumător al comportării sociale, o platoșă împotriva întunericului și un templu al înălțării omului”.

Cultura noastră socialistă, teatrul românesc contemporan au azi o misiune clară formarea unui om nou, cu un larg orizont spiritual, un om instruit, activ pe plan politic, economic și social, capabil să recepteze valorile științei și artei, capabil, la rîndul lui, să realizeze aceste valori. Cultura capătă o profundă semnificație umană și politică, iar schimbările în structura socială a țării, apropierea dintre clasele și categoriile sociale, omogenizarea populației sînt procese ce implică adînci consecințe în viața artelor și în educarea gustului artistic.

Socialismul este o orînduire consecvent democratică, orientată spre satisfacerea cerințelor și nevoilor oamenilor muncii, inclusiv a cerințelor lor de ordin estetic. Un obiectiv fundamental al său a fost, este și va fi, de aceea, ridicarea nivelului cultural al întregului popor. Teatrul nostru, afirmat de la începuturi nu numai ca „lăcaș de muze”, ci

și ca o „școală a bunelor moravuri”, și-a amplificat menirea, trebuind să devină, așa cum cerea artei secretarul general al partidului, și „un instrument de perfecționare continuă a societății”.

„Mijloc important în educarea conștiinței revoluționare a oamenilor muncii”, arta, și teatrul deci, trebuie să aibă „o singură sursă de inspirație — viața și munca poporului nostru. Trebuie să se bea apă numai din izvorul cu apă vie ce izvorăște din pământul udat de sudoarea și singele înaintașilor; numai acest izvor este dătător de viață și inspirație”. Creația literar-artistică trebuie să stea sub imperativul originalității, patriotismului și umanismului. „Numai așa va răspunde cerințelor poporului și totodată va contribui la îmbogățirea culturii și artei universale”.

Iată numai câteva idei capitale din gândirea despre artă a tovarășului Nicolae Ceaușescu. Idei cu valoare de program, pentru fiecare creator, fiecare instituție artistică.

Referindu-mă la felul în care Teatrul Tineretului a materializat, până acum, aceste idei, ca și la proiectele sale izvorite din programul ideologic al partidului și relaționate publicului căruia i se adresează acest teatru, trebuie să constat, cu satisfacție, că, în scurtă sa existență de 21 de ani, această instituție artistică s-a făcut cunoscută și recunoscută nu numai în Piatra Neamț sau în județ, ci și în țară, precum și peste hotare.

Cele mai de seamă succese ale Teatrului Tineretului au fost prilejuite de acele lucrări care au abordat curajos problemele actualității, transformate pe scenă în spectacole urmărite cu mare interes de către public: *Nu sint Turnul Eiffel* de Ecaterina Oproiu (premieră pe țară), *Cronica personală a lui Laonic* de Paul Cornel Chitic (premieră pe țară), *Stațeta nevăzută* de Paul Everac, *Arca Bunei speranțe* de I. D. Sirbu (premieră pe țară), *Muntele de Dumitru Radu Popescu* (premieră pe țară), *Matca* de Marin Sorescu, *Tinerețe fără bătrânețe* de Eduard Covali (premieră pe țară), *Somnoroasa aventură și Proștii sub clar de lună* de Teodor Mazilu, *Cuibul* de Tudor Popescu, *Hardughia* de Mircea Radu Iacoban.

E cert că astăzi nu poate exista teatru de calitate în afara opțiunii politice. Experiența a învățat acest tânăr și entuziast colectiv că nu trebuie făcută nici o concesie pieselor de conjunctură, false și superficiale, schematice și lipsite de vigoare artistică, vinturind conflicte fabricate, textelor care mimează doar realitatea și actualitatea.

Teatrul românesc se definește prin atitudine politică fermă, manifestată în special în dezvăluirea legăturilor artei cu lumea de azi. Teatrul politic nu presupune doar un text ce vehiculează idei politice. Realizarea artistică superioară a spectacolului reprezintă ea însăși un fapt politic; fără acoperire artistică, reprezentarea devine un instrument absolut ineficient și din punct de vedere politic. Angajarea — iată elementul autentic prin care teatrul poate ține pasul cu evoluția economică, socială și politică a țării. Angajarea presupune maturitate politică și artistică, și opțiunile repertoriale ale Teatrului Tineretului, ca și spectacolele sale, au demonstrat-o.

A opta astăzi pentru o piesă într-un repertoriu înseamnă a mai înălța cu o cărămidă un edificiu cultural; omiterea unei lucrări valoroase este o fisură, un act de frustrare. Cineva spunea că repertoriul unui teatru e asemenea unei programe școlare; el trebuie să fie echilibrat, pasionant și educativ; în ansamblu, un mare act de cultură. Și, totodată, să corespundă progresului artistic al colectivului. La Teatrul Tineretului s-a montat primul Shakespeare abia în a treisprezecea stagiune. Și s-au jucat *Romeo și Julieta*, *Nevestele vesele din Windsor* și *Imblinzirea scorpiei*. dar încă nu *Furtuna* sau *Hamlet*; s-au jucat *O noapte furtunoasă* și *D'ale carnavalului* de I. L. Caragiale, dar încă nu *O scrisoare pierdută*; s-a jucat *Femeia mării*, dar încă nu *Brand*; s-a jucat *Act venețian*, dar încă nu *Jocul ielelor*.

S-a afirmat adeseori că un teatru își are spectatorii pe care-i merită. Nu e mai puțin adevărat, însă, că un teatru bun se face cu un public bun. Un act teatral de calitate, pe măsura publicului, presupune și un public de calitate, pe măsura actului teatral. La Piatra Neamț se manifestă strădania de a da spectatorilor un teatru din ce în ce mai bun, iar teatrului, un public pe măsură.

Strădaniile se îndreaptă atât spre cunoașterea publicului actual, cât și spre transformarea publicului virtual într-un public real, spre formarea și educarea publicului de mâine.

Acestui scop i-au fost consacrate politica de elaborare a repertoriului curent și de perspectivă, precum și alte inițiative, menite, pe de o parte, să diversifice formele de activitate prin care teatrul vine în întîmpinarea publicului, iar pe de altă parte, să sporească valențele educative ale fiecărei întîlniri a spectatorilor cu scena de la Piatra Neamț. Aș aminti, în primul rînd, inițierea, încă din 1969, a primului festival de teatru, profilat tematic, din țară — „Festivalul

spectacolelor de teatru pentru tineret și copii" —, ajuns azi la cea de-a VI-a ediție; apoi, prezentarea a numeroase spectacole-dezbateri, spectacole-evocare, recitaluri actoricești, spectacole de poezie și alte forme de dialog cu publicul, concepute și realizate fie la sediu, fie pe marile platforme industriale ale municipiului și județului: înființările cu spectatori asigură prefațarea sau prelungirea actului teatral în conștiința acestora, sporesc continuu miza ideatică, politică și artistică a spectacolelor, au menirea de a sensibiliza permanent publicul, și de a transforma procesul educațional într-o acțiune permanentă. Prin toate acestea, Teatrul Tineretului a devenit o instituție artistică — factor de luminare culturală complexă, modul cultural implicat major în întreaga viață a municipiului și a județului, un promotor viu și înflăcărat al politicii partidului nostru. Dacă adăugăm, la cele de mai sus, implicarea tuturor actorilor, a regizorilor în mișcarea artistică de masă, din cadrul Festivalului național „Cântarea României”, prezența colectivului teatrului la toate evenimentele politice, istorice și sociale celebrate pe plan național și local, sau, mai recent, editarea, prilejuită de aniversarea a două decenii de existență a teatrului, a patru pliante de prezentare complexă a activității acestuia (sub titlurile „Remember”, „Breviar”, „Tinerete fără bătrânețe”, „Album — Teatrul Tineretului” — monografie în trei limbi, ilustrată cu imagini reprezentative din spectacolele celor douăzeci de stagioni) dobândim o imagine aproape completă a ceea ce această tinăra instituție de spectacole face pentru publicul pe care îl slujește, pentru onorarea obligațiilor ce îi revin potrivit politicii culturale a partidului nostru.

Dar, șirul preocupărilor, al inițiativelor nu s-a oprit la cele menționate. În această stagiune, teatrul nostru a inaugurat „Serile muzicale ale Teatrului Tineretului”, sau, mai recent, „Studioul de teatru pentru copii” și „Studioul de teatru pentru elevi”, adevărate laboratoare de pregătire a publicului de mâine. Interesant este faptul că, în cadrul celor două studiouri pomenite, alături de actorii teatrului sînt prezenți pe scenă copiii, elevii, tinerii din fabrici, uzine, șantiere, pentru ca, și astfel, să se formeze, să se educe, să se pregătească pentru muncă și viață.

Oamenii muncii, spectatori din Piatra Neamț și din județ dau o bună apreciere muncii de zi cu zi a ambițiosului colectiv al Teatrului Tineretului, iar organele de partid și de stat orientează și sprijină munca acestei instituții, veghează la permanenta ei perfecționare,

socotind-o, așa cum este și firesc, de cea mai mare însemnătate și eficiență în ansamblul sistemului educațional din județul nostru. Tocmai de aceea, dincolo de faptul că, în ultimele două stagioni, teatrul și-a realizat și depășit toți indicatorii de sinteză ce caracterizează eficiența muncii sale, sîntem conștienți că se poate munci mai bine.

Ne gîdim că, în spiritul exigențelor formulate de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, al hotărîrilor celui de-al doilea Congres al educației politice și culturii socialiste, va trebui să se facă mai mult pentru sporirea valențelor educative ale repertoriului și în primul rînd ale celui destinat tinerei generații. Trebuie promovată cu mai mult curaj creația dramatică originală, inspirată din lupta partidului, a clasei noastre muncitoare, din efortul plin de dăruire al întregului popor pentru edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate. În același timp, Teatrul Tineretului va trebui să facă mai mult pentru amplificarea prezenței sale pe marile platforme industriale, în centrele muncitorești, pe scenele căminelor culturale, să fie, prin tot ceea ce realizează pe scenă, dar și prin sprijin nemijlocit, mai aproape de viața muncitorilor, a țăranilor, a beneficiarilor de fapt și de drept ai întregii sale activități. Aceasta înseamnă o mai mare receptivitate și o mai mare implicare a fiecărui artist, care trebuie să înțeleagă că misiunea artei scenice se împlinește numai în contactul direct cu făuritorii bunurilor materiale și spirituale.

Îmi place să cred că, slujind, pe scenă, idealurile societății socialiste, actorii de la Piatra Neamț nu uită îndemnul lui Hamlet: „Potrivește fapta cu vorba și vorba cu fapta; ia aminte numai să nu depășești măsura; fiindcă tot ce întrece măsura se abate de la scopul teatrului. acest scop fiind încă de la începuturile sale și pînă astăzi să se păstreze ca o oglindă a firii, să arate virtuții adevăratele ei trăsături, păcatului, icoana lui și tuturor vremurilor și vîrstelor, tiparul lor”.

Meditînd la înțelepciunea „bătrinelor” cuvinte ale eroului shakespearian, actorii Teatrului Tineretului, prin întreaga lor activitate, slujesc omul de azi și de mâine.

Un atît de nobil deziderat își va găsi cu siguranță împlinirea și pe mal departe, pe scena teatrului din Piatra Neamț, teatru care, de două decenii încoace, și-a luat ca deviză a fiecărui spectacol și a fiecărei înființări cu publicul aspirația dintotdeauna a celor care, prin viață și muncă, au înnobilit pămîntul românesc: „Tinerete fără bătrînețe”.